

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Велчев, член на научно жури
в обявения конкурс за академичната длъжност „професор”,
научно направление „2.1 Филология, „Литература на народите
на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия (Унгарска литература)”

Доцент д.ф.н. Йонка Найденова принадлежи към най-подготвените ни литературоведи компаративисти, по-конкретно в областта на литературната унгаристика. В тази сфера тя си спечели име на признат специалист по проблемите на българо-унгарските културни и литературни отношения, историята на унгарската литература, художествения превод и рецепцията. Д.ф.н. Йонка Найденова е и дългогодишен университетски преподавател с приноси и в осъществената от нея преводна и културно-обществена дейност, свързана с диалога между българи и унгарци.

От края на 1979 г., когато Найденова постъпва в Института за литература, до 1985 г., когато защитава кандидатска дисертация, през 1996 г., когато заема длъжността „доцент”, и после до 2011 г., когато се хабилитира като доктор на филологическите науки, и до днес, Найденова извървява определено възходящ път. Впечатляваща е нейната научна продукция – 11 книги (3 от тях учебни помагала в съавторство, и една – издадена в чужбина); над 100 публикации на български, унгарски, руски, една и на немски език, множество участия в национални и международни конференции и симпозиуми, в т.ч. в първите два международни конгреса по българистика и в пет международни конгреси по унгаристика; коментари, бележки, библиографии, научни съобщения, рецензии; художествени и научни преводи, съставителска и редакторска дейност; участие в редакционни колегии и др. В Института за литература Найденова е ръководител или съръководител на 4 проекта, в други е участник, а в тези на университетската специалност „Унгарска филология” в СУ „Св. Климент Охридски”, където също участва, е автор на концепциите на проектите. Заслужава да се спомене дейността ѝ като секретар, впоследствие и ръководител на секция „Сравнително литературознание”, като член на Директорския и Научния съвет и негов секретар, както и осъществената от нея многообемна дейност във връзка с юбилейния сборник на Института за литература или по отношение на неговия библиографски бюлетин. Член е на редакционни колегии и на творчески и научни организации, като Съюза на преводачите в България, на Академичния кръг по сравнително литературознание, както и на Международното дружество по унгаристика в Будапеща.

За настоящия конкурс Найденова е представила всички необходими публикации, включително подготвената за печат книга „Аспекти в рецепцията на унгарската литература (края на XIX –XX в.)”. Налице са и други книги и публикации, аотирани прегледно в представената от Найденова авторска справка, а също цитирания, които надхвърлят изискванията на конкурса.

Това, което прави впечатление, е компетентността и задълбоченият характер в работите на изследователката. Респектират общите историко-теоретически постановки и издирените и коментирани данни; разработките ѝ върху българо-унгарските литературни връзки – същност и периодизация; унгарската литература и нейното взаимодействие с българската – контактологични, типологични или рецепционни аспекти; открояването на значими книжовни средища на унгарска територия; технология на преподаването.

Основните научни постижения на Найденова се проектират върху проблеми на превода и рецепцията в контекста на тяхното историческо и теоретическо осветляване; върху трансформацията на унгарската художествена творба в български условия. Това е наложило Найденова да извърши трудоемка работа по събиране на емпиричен материал, по издирване и идентифициране на заглавия, по изготвяне на обобщаващи библиографии и представяне на илюстративен материал, но с оглед на неговата тематична организация, ексцерпиране, анализ и интерпретация, вписването на художествените преводи в инородна среда. Пример в това отношение е подходът на Найденова към Шандор Петьофи, Мор Йокаи, Калман Миксат, Геза Гардони, Дежьо Костолани, Мориц Жигмонд, Атила Йожеф и др., с направените ценни наблюдения за преводната и критическата рецепция на писателите.

Принципно важни са проучванията на Найденова върху озаглавяването в превода или във връзка с транскрибирането на унгарските имена, и особено върху унгарската националнообогатена лексика и нейното изразяване на български. Разработките са публикувани и в отделна, първа по рода си книга, посветена на унгарските реалии в превода. Освен че изследва битието на унгарските реалии в превода, в този основен и за нашето преводознание труд се разкрива теоретическата база на реалиите, извежда се тяхната специфика.

Друг кръг от проблеми, емблематичен за научната дейност на Найденова, се отнася до историята на унгарската литература – „Панорама на унгарската литература” (I и II част): мащабен труд, който свидетелства за задълбочените познания на авторката по въпроси на историко-духовното и художественото развитие на Унгария, за нейните умения да синтезира и открие главното – динамиката на литературния процес, репрезентативните писатели и явления, стилите и жанрово-поетичните насоки.

Съдържателно е изследването на Найденова „Унгария в духовния живот на банатските българи (1867-1918)”, с акцент върху унгарските податки в художествената книжнина на банатските българи и съжителството на българи и унгарци в конкретния период, и допълнено с нови данни от известната досега литература по въпроса. Ценна е находката ѝ – откритият и коментиран от Найденова вестник „Нувалата на маджарските българи” от 1893 г., който дообогатява познанието за Банат като задгранично културно средище.

Ползотворна и многообразна е съставителската, редакторската и преводаческата дейност на Найденова: съставителство на антологии, снабдени най-често с обстойни коментари; на научните сборници „Унгаристиката в България” и „Преводът и унгарската култура”; художествени и научни преводи; енциклопедични статии.

Накрая ще посоча преподавателската дейност на Найденова в СУ „Св. Климент Охридски” – специалността „Унгарска филология”. Тук тя води лекционни курсове и упражнения по унгарска литература, странознание, превод и др., ръководител е на дипломанти и на докторант, автор на учебни помагала, на програми, инициативи и проекти, които допринасят за добрата атестация на специалността и доусъвършенстването на методите на работа и унгаристичното обучение.

Сериозните постижения на Найденова като учен компаратист и унгарист ми дават основание да препоръчам убедено на членовете на Научното жури да гласува положително за кандидатурата ѝ за заемане на академичната длъжност „професор” в Института за литература при БАН.

София, 16. 08. 2013 г.

Доц. д-р Петър Велчев